

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Poljedelci naših dolin!

Združite se v „Kmečki zvezi“!

Južnokoroške doline in njihovi severni obronki so najrevnejši del cele Avstrije. Do danes južnokoroški gospodarji niso imeli lastnega enotnega zastopstva svojih gospodarskih teženj. Za naše poljedelstvo, živinorejo in gozdarstvo so skrbeli poedinci tujih nedomačih strank in sicer tako, da daleč zaostajamo za severnim nemškim sosedom. Zato je v naših dolinah toliko revščine in je ogrožen obstoj naših kmetij. Žalostni položaj so izrabljale taiste stranke, ki so nam govorile o ljubezni do domače zemlje, istočasno za to, da so klicale med nas tujce, naj zasedajo našo sveto zemljo. Brez srca do nas so prodajale zemljo domačinov tujcem po veri in jeziku. Nad sto naših kmetij obdelujejo danes tujci s podporami raznih tujih zavodov, nad sto naših kmečkih družin je obsojenih na beraško palico in še več sto malih kmetov potisnjenih v revščino in bedo.

V teh usodnih dnevih nam nudi Previdnost priliko, da v strnjeni in enotni vrsti dvignemo svoj glas in pričnemo borbo za obstoj in napredek naših domačij. Že davno imajo trgovci in obrtniki svojo trgovsko in obrtno zbornico, delavci imajo svojo delavsko zbornico, nemški veleposestniki in Herrenbavri so imeli svoj kulturni svet — **letos pa dobi celokupno koroško kmetijstvo svoje stanovsko zastopstvo v kmetijski zbornici in njenih okrajnih ter občinskih zastopih. V tej kmetijski zbornici bo v samostojni organizaciji zastopano tudi južnokoroško kmetijstvo slovenskih krajev. Zastopala ga bo**

„Kmečka zveza“ (Bauernbund)

Kmečka zveza bo stremela iz svojega krščansko-solidarnega programa za prospemom in napredkom domačih kmetij od zgornje Zile do spodnje Podjune. Gospodarska in socialna svojevrstnost južnokoroškega kmetijstva ji bo narekovala pot do cilja.

Kmečka zveza noče v naših dolinah boja med gospodarji in posli, med malimi in večjimi kmeti in bo ščitila stanovsko vzajemnost južnokoroških kmetov, obrtnikov, trgovcev in delavcev. Južnokoroško gospodarstvo ji je svojevrstno telo in njegovi stanovi so kot udje navezani eden na drugega in se zamorejo uspešno udeleževati le v medsebojnem izpopolnjevanju in le tako nastopiti kot enotna sila v koroškem gospodarstvu.

Kmečka zveza hoče na tej podlagi skrbeti za povzdigo južnokoroškega kmetijstva s pomočjo javnih sredstev za melioracije zemlje, regulacijo voda, napravo vodovodov, poprave cest in potov, s smotreno organizacijo prodaje kmetijskih pridelkov, z znižanjem davčnih in socialnih bremen, primernim znižanim dohodkom južnokoroškega kmetijstva.

Kmečka zveza hoče izboljšanje živinoreje in žitnih polj s pomočjo pouka in dobav, hoče, da se varujejo in uredijo servitutne pravice in da se zagotovijo kmečke potrebe iz veleposestnih gozdov vsem, ki nimajo svojih gozdov.

Kmečka zveza bo stremela za pravično reformo socialne zakonodaje: za reformo bolniškega zavarovanja, za spremembo zakona o brezposelnih v toliko, da bo s podporo združena tudi dolžnost dela.

Kmečka zveza bo zahtevala prilagoditev ljudskega in strokovnega šolstva južnokoroškim razmeram. Skrbela bo, da se dvigne gospodarska — oziroma gospodinjsko-kulturna višina kmetijskega naraščaja tudi z državno in deželno pomočjo.

Kmečka zveza je za popravo zavestnega zanemarjanja kmetijstva naših dolin, za zopetno naselitev po grajščakah pokupljenih kmetij z domačini.

To so drobci programa „Kmečke zveze“ in za njihovo udeleževanje si je izbrala ugledne može in dobre gospodarje kot zastopnike v zbornici ter v okrajnih in občinskih zastopih. Ti edini poznajo težnje južnokoroških poljedelcev in edini imajo zmožnosti, da jih tudi primerno zastopajo. Za te može bodo šli južnokoroški poljedelci s ponosom v boj!

Kdor ljubi našo južnokoroško zemljo in želi, da bi jo za njim obdelovali še njegovi otroci, ta ne bo izdajal svojih interesov in bo zato v cilju

„Kmečko zvezo“ (Bauernbund)

Usodna nedelja v Nemčiji.

Kaj prinesejo nedeljske državnozbornske volitve Nemčiji? — Omajani Papenov položaj. — Parlamentarna vlada Hitlerja s centromom ali diktatura generala Schleicherja.

Volilna borba v Nemčiji je dosegla vrhunec. Ljudstvo ima izbirati med 21 kandidatnimi listami najrazličnejših imen in programov. Stranke so razvile živahno agitacijo, v borbi in volilnih govorih prednjačita seveda Hitler in Papen. Vsa večja nemška mesta sta obdelala in prav nič štedila z medsebojnimi napadi. Papen veruje v svojo moč in Hindenburgovo zaupanje ter ima v rokah vladno krmilo ter ob strani štiri nemške stranke, ki so se izjavile za sedanjo vlado: nemško nacionalno stranko, nemško ljudsko stranko, bavarsko kmečko zvezo in gospodarsko stranko. A tudi Hitler je neomajen v svoji veri in zopet zahteva zase državno krmilo.

Po dosedanjih znamenjih nemškega političnega življenja ugaša počasi Papenova zvezda. Med vladnimi člani obstoja precejšnje nasprotstvo. Papenov gospodarski program je dejansko odpovedal, njegovi ukrepi za izboljšanje obupnega gospodarskega položaja niso prinesli nobenih znatnih uspehov. S svojim ustavnim načrtom je vzbudil v nemškem ljudstvu močno vznemirjenje. Najbolj pa zamerijo Papenu njegovo zunanjo politiko, s katero je vznemiril vse evropske države, da so sedaj napram Nemčiji in njenim željam zaprte bolj kot kedaj.

En sam velik uspeh beleži Papen: Ustavil je porast Hitlerjevega gibanja in s svojim korakom v državnem zboru vzel hitlerjancem velik kos njihovega poguma. Že danes proročujejo, da bo Hitler izgubil pri nedeljskih volitvah kakih 30 mandatov. Papen je poglobil prepad med hitlerjanci in nacionalisti industrialca Hugenbergja, odtujil jim je nemško veleindustrijo in njene denarne fonde, prisilil je Hitlerja na pot parlamentarizma. Dosegel je, da o izključni Hitlerjevi diktaturi ni več govora.

Še manj ko Hitler pa zna ostati sam zmagovalec v teh volitvah. Sicer je v svojem zadnjem volilnem govoru izjavil, da bo vnovič razpustil državni zbor, če bo taisti odpovedal nalogi, da prenovi državo. Že danes je gotovo, da prihodnji parlament ne bo hotel preurediti države po Papenovem načrtu, ker te načrte že vnaprej odklanja. Zato je drugo vprašanje, li bo Papen se upal ga vnovič razpustiti; in nato vprašanje bi zamogel odgovoriti edino Hindenburg. In če bo stari, izkušeni vojak Hindenburg volil diktaturo, bo poiskal za diktatorja brzkone preje generala Schleicherja, vojnega ministra in voditelja Reichswehra. Če pa pristane na ustavo, na katero je prisegel, potem pride po nedeljskih volitvah Nemčija najbrže v roke hitlerjancem in katoliškemu centromu. In ti dve stranki kažeta dovolj dobre volje za medsebojno sodelovanje.

Evropa napeto pričakuje izid nedeljskih volitev v Nemčiji. Ni čuda, saj bodo volilne številke odjeknile v vsem evropskem svetu. Brezdvomno velik bo njihov posredni in neposredni vpliv na sedanja mednarodna vprašanja zopetnega zблиžanja evropskih držav, razorožitve i. dr. Iskreno je želeli, da bi našla Nemčija zopet pot mednarodne vzajemnosti in pripomogla sama in v zboru ostalih držav do zopetne ustalitve ogroženega položaja v svetu in do zaceljenja danes v dva tabora raztrgane Evrope.

Nemci segajo po Bolgariji. Nemčija in Bolgarija nameravata skleniti dogovor, po katerem bi Nemčija za pet let dobavljala ves gradbeni material za bolgarske državne železnice v vrednosti 1.2 milijarde levov, Bolgarska pa bi dobavljala Nemčiji tobak iz ostanka starejših letin. Proti nameravanemu dogovoru so vložile Francija, Poljska, Čehoslovaška ugovor, češ da so v zadnjih letih dobavljale velike množine tobaka iz Bolgarske, in zato zahtevajo, da se tudi njihove industrije udeležijo dobav za bolgarske železnice.

Fašizem hoče reševati svet. Mussolini veruje v odrešeniško poslanstvo fašizma. Na povratku iz Turina se je ustavil v Milanu in nagovoril zbrano množico: Dvajseto stoletje je stoletje fašizma. To je stoletje italijanske moči,

stoletje, v katerem je postala Italija tretjič v zgodovini človeštva voditeljica človeške civilizacije. Vse drugo propada, propadata demokracija in parlamentarizem, socializem in boljševizem, le fašizem napreduje in bo prinesel človeštvu rešenje. Čez 10 let bo imela Evropa popolnoma drugo lice kakor ga ima danes, vsa Evropa bo fašistična.

Francija enotna za svojim predsednikom. Koncem oktobra je poslanska zbornica razpravljala o svoji zunanji politiki in izrekla predsedniku Herriotu popolno zaupnico. Odbila je Herriot-ov razorožitveni načrt, ki predvideva predvsem tretjinsko znižanje stojiče vojske: vojaško službovanje naj se zniža od 12 na 9 mesecev. Vsaka druga vojaška formacija naj se razpusti. Zveza narodov imej pravico nadzorstva. Ustanovi naj se mednarodna armada, ki naj skrbi, da se bodo mednarodne pogodbe izvrševale.

Odnosaji med Anglijo in Irsko se poostrjujejo. Irsko je nedavno uvedla carino na angleško blago in vodi doma ostro borbo proti angleškemu izdelkom. Angleži nameravajo odgovoriti z enakim orožjem in če do 15. novembra ne pride do sporazuma, bo angleška vlada izdala navodila, da naj se irsko blago zacarini kot inozemsko blago. V kratkem se vršijo na Irskem splošne volitve in irski voditelj de Valera se nadeja, da dobi vlada večino nad opozicijo, po zmagi namerava Irsko proglašiti za republiko. V slučaju, da zmaga opozicija, bo najbrže razpustil parlament.

Japonci hočejo na vsak način razkosati Kitajsko. Japonska se ponovno trudi, da bi se na Kitajskem upostavila monarhija. V Pekingju so se zbrali zastopniki nove mandžurske vlade, bivši kitajski vojskovodje in japonski politiki. Na sestanku so se zedinili, da se sedanji kitajski vladi v Nankingu ni posrečilo zediniti Kitajsko pod enim vodstvom. Zato naj nankinška vlada odstopi oblast centralni oblasti, ki naj se ustanovi v Pekingju. — Japonska politika stremi za tem, da odcepi severno Kitajsko in jo priključi Mandžuriji in nato vpostavi kitajsko cesarstvo. Njena skrb bo, da bodo bodoči oblastniki tega kitajskega cesarstva pokorni japonskim ukazom.

Vatikan in južnotirolska manjšina. Italijanski kralj je nedavno odredil, naj se pošlje med južnotirolske Nemce 30 italijanskih veroučiteljev. Doslej so poučevali nemški duhovniki otroke v domačem jeziku in z italijanskimi veroučitelji je fašizem nameraval ukiniti zadnje sled nemščine v javnem življenju. Nato sta posredovala briksenjski in tridentinski škof pri Vatikanu proti kraljevski odredbi. Sv. Oče se je zavzel za edino preostalo pravico južnotirolske manjšine in naročil škofoma, naj prepovesta vsako delovanje italijanskih duhovnikov, ki bi prišli iz Italije v briksenško ali tridentinsko škofijo.

Sodobno gospodarstvo in krščanstvo.

Cilj vsega sodobnega gospodarstva je dobiček, profit. Čim večji je profit, tembolj se zdi, da se je dobro gospodarilo. Pri kupčiji je navadno tako, da je eden več ali manj ogoljufan: sploh rabimo besedo „goljufija“ tako pogostokrat, če govorimo o sedanjih gospodarskih zadevah. Polno je v gospodarskem svetu nezaupanja. Gospodarstvo ne skuša toliko, da krije življenske potrebe, marveč izrablja vse v človeku skrite želje, da na njih zasluži. Kako izgleda n. pr. v malem mestecu: So li hiše sezidane zato, da krijejo stanovanjsko potrebo? Potem bi moralo biti v mestu tisoče malih enodružinskih hišic. A na teh se ne zasluži mnogo, zato raje zidajo stanovanjske kosarne z ozkimi dvorišči in zaslužijo še pri dvigu cene stavbnih zemljišč. Naša obleka je napravljena za oko in je podvržena modi, ki se hitro menjava zato, da morejo konfekcijske firme dovolj zaslužiti. Jed v gostilnah se odlikuje po primesi raznih umetnih ali naravnih dišav in zelišč in manj po onih snoveh, ki jih telo uporablja. Dišave in zelišča so pač cenejša. Časopisje hoče ustreči najnižjim človeškim željam, ker je lažje vzbuditi interes v slabem kot v dobrem.

Krona tega lepega gospodarskega reda pa je borza. Da si kdo ogleda trgovanje na borzi, pride do spoznanja, da tem borzijancem niti

malo ne gre za kake gospodarske cilje, marveč zgolj za profit. Kar so izgubili mali ljudje svojih prihrankov v času inflacije, kar se je črtalo plače uradnikom in delavcem, to so profitirali borzijanci. Lahko trdimo, da dosega skupna svota vseh kupčij in prodaj enega dneva na borzi enodnevno plačo vsega avstrijskega ljudstva.

Seveda, preprost človek tega ne vidi, kvečjemu sluti. Vzeti bi moral svinčnik v roke in računati. Svinčnik sicer ima, a manjkajo mu številke. In če zagrabiyo kedaj kakega velikega roparja, tedaj se čudimo višinam svot, ki jih je naropal. Tako n. pr. nikdar ne bomo mogli razumeti slučaja kreditnega zavoda, ko so dobivale osebe letne nagrade po 200.000 šil., to je deset srednjih kmetij.

Veliki kradejo malim, mali in veliki si kradejo medsebojno.

V našem gospodarstvu je na dobrem, kdor je zvit in prekanjen. Da dva kupčujeta, je na boljšem tisti, ki je zvitejši. Liberalna gospodarska veda je iznašla posebno postavo povpraševanja in ponudbe, kateri da je podvrženo celotno gospodarstvo. Če ponudiš komu svojo delovno moč, ti bo rekel: Ne rabim te, razun če mi jo daš prav poceni. Če prinese kmetica svoje blago na trg, ji pravijo: Ne rabimo tvojega blaga, razun če ga nam daš poceni. In narobe: Če hočejo lastniki premogokopov in veleindustrije več zaslužiti, se zedinijo glede ponudbe in prodajne cene. Tak je v glavnem ustroj takozvanega „svobodnega gospodarstva“.

Do spremembe ne bo prišlo prej, dokler gospodarstvo ne bo prisiljeno, da sledi krščanski pravici in poštenosti. In ta pravica pravi: Kar vzamem, mora biti enakovredno temu, kar dobim.“ Ne sme se blaga prodajati preko njegove vrednosti in prodajalec mora navesti napake svojega blaga,“ pravi Tomaž Akvinski.

„V minulem stoletju so razbili stare stanovske in zadružne organizacije, ki so ščitile stanove. Država in postava sta se odkrižali krščanskega duha minule dobe in tako je moral priti do tega, da so bili delojemalci več ali manj izročeni na milost in nemilost delodajalcev. Pridružilo se je še skopuštvu in tega se je izvajalo v vseh mogočih oblikah. Končno je zavladalo nad delavstvom samo še par oseb; trgovina je postala monopol nekaterih velikih. Par bogatašev je zaslužilo milijone ubožcev. Doba suženjstva se je pričela. (Leo XIII., Delavsko vprašanje.)

V istem smislu in z še strožjimi besedami je obsodil sodobne razmere Pij XI. v svojih okrožnicah. Dokaza dovolj, da najde gospodarski liberalizem svojega najstrožjega in najnevarnejšega sodnika v krščanstvu.

DOMAČE NOVICE

Otvoritev ceste Kotmaraves-Žoprače.

V nedeljo, dne 6. novembra se vrši ob 2. uri pop. na Gori pri sv. Luciji blagoslavljane spominske plošče, darovane od dež. vlade povodom dogotovitve ceste Kotmaraves—Žoprače. Istočasno bo nova cesta, ki odpira najlepši kos južne Koroške in nudi slikovit razgled po našem Rožu, oficijelno predana prometu. Cerkveni obred blagoslovitve vodi šentiljski župnik č. Petrič. Po pozdravu predsednika slavnostnega odbora g. Špitzerja, zgoranjeveškega župana, sledi govor g. dež. glavarja v imenu deželne vlade. Združeni pevski zbor Kotmaraves—Bilčovs—Št. Ilj—Logavas zapoje pod vodstvom Pavle Kernjaka dve narodni pesmi. Po otvoritvi se vrši pevska slavnost v Št. Ilju. Čisti dobiček je namenjen v podporo težko prizadetim Zgoranjeveščanom.

S cesto se izpolni stara želja tamošnjih naših ljudi in hvaležni hočejo ostati slovenskima poslancema in umrlemu posl. Gagglu, ki so se v deželnem zboru tako toplo zavzeli za njihovo željo.

Želimo, da se prebivalstvo občin ob novo dograjeni cesti in okolice udeleži nedeljskega slavlja. Nova prometna zveza naj bi obenem utrdila sporazum in vzajemnost vsega tamošnjega prebivalstva, ki je danes bolj kot kedaj navezano na medsebojno pomoč. Udeležba bodi tudi izraz naše spravljivosti in zato želimo, da bi nemški sosedi po svojih zastopnikih ob tej priliki doprinesel prvi dokaz svoje pri-

pravilnosti, da hoče odslej spoštovati naše narodne težnje, jim ugoditi in tako vršiti svojo nalogo k končni spravi v deželi.

„**Slowenische Angriffe gegen Kärnten**“. Celovski Vormarsch se zgraža v zadnji številki nad „jugoslovanskimi propagandisti“, ki sedijo v deželi in uživajo avtonomijo“. Dolži jih veleizdaje, ker so se udeležili ljubljanskega kongresa narodnih noš in baje celo odkritja Matjaževega kipa na Peci. Jezi ga, ker se delovanja teh izdajalcev v deželi ne ukine. Ta njegova jeza je nekam otročja in še bolj pa njegova skrb, da bi „izdajalci“ ne odnesli kos naše dežele nekam v Macedonijo. Zakaj pač nas ni strah, da ne bi „izdajalci“ okoli Vormarscha odnesli koroške dežele nekam med Pruse!? Saj se je šele pred mesecem vrnila njihova skupina v nošah raz svojega večtedenskega potovanja po Nemčiji. Pa našega potovanja na kongres narodnih noš so bili veseli celo jugoslovanski Nemci, ker bi tudi radi posetili svoje rojaki tod. Mirno kri zato, gospodje!

Ruda. (Občinska seja.) V nedeljo, dne 23. oktobra se je v občinski seji sklepalo o zopetni licitaciji lova za dobo od 1. decembra t. l. do 31. decembra 1933. Dosedanji najemnik namreč že dve leti ni plačal najemnine in zato je okrajno glavarstvo z odlokom od 16. okt. pogodbo razveljavilo. A bivši najemnik je še 22. oktobra priredil lov, na katerem so ustrelili blizu 20 komadov divjačine. Ta divjačina je bila torej občini ukradena. Najzanimivejše je sedaj to, da se je župan sam udeležil lova, četudi je dobro vedel o razveljavitvi pogodbe. Odborniki so na seji zahtevali od župana, naj poskrbi, da pride občina do zapadle najemnine in kritja nastale škode. Ob koncu seje je naš odbornik stavil predlog, naj občinski svet svetuje šolskim svetom v Lipici, na Rudi in v Srednji vasi, da zahtevajo v očigled težki finančni krizi od g. učiteljev malo najemnine za stanovanje. Do te ima občina postavno pravico in računati bi bilo obenem na uvidevnost učiteljstva, da podpre s to malo žrtvijo domače občinsko gospodarstvo. Zastopnik gospodarske stranke je zavzel nasprotno stališče in župan je zadržal glasovanje dotlej, da so se odborniki gosp. stranke in soc. demokratov začeli razhajati in je postala seja nesklepčna. V koliko so storili s tem župan in ostali zastopniki občini dobroto, naj presodijo sami. Ljudstvu pa je podan nov opomin, naj tudi pri volitvah v kmetijsko zbornico ne naseda ljudem, ki si ne upajo ali nočejo zastopati splošnega ljudskega interesa in splošne dobrobiti.

Bilčovs. Spet bomo volili. Hoteli smo, da bi pri nas volilni boj izostal in zato je naša stranka postavila na svojo listo može prejšnjega Gauvereina, ki so bili na občnem zboru voljeni od vseh nazvočih članov. A težko se je sporazumeti, ker so gotovi ljudje preveč nezaupljivi in so zato djali svoje po njih mnenju boljše može na svojo listo. Naša dobra volja je torej bila zaman in sedaj naj ljudstvo samo presodi, na kateri strani je več spravnosti in dobre volje. In svojo sodbo naj izreče s tem, da voli našo „Kmečko zvezo“.

Celovec. (Ponedeljski trg.) Na dan sv. Uršule je bilo kaj živahno v mestu. Nad 400 kramarjev in trgovcev je postavilo svoja stojišča, izredno velika je bila tudi udeležba z dežele. Pravi, da je prekašal tokratni tržni dan po številu ljudstva vse prejšnje. Sploh je opaziti, da postajajo sejni in tržni dnevi po naših mestih živahni kot nekaj pred desetletji in da se torej tudi tod vračamo nazaj v stare razmere. Z eno samo razliko: blaga je dovolj in cene razmeroma nizke, a kupcev in denarja ni. Tudi letos se trgovci pritožujejo, da se le malo in malenkosti kupuje. Živinski trg je bil dobro obiskan. Prignalo se je 240 konj (lahki 250—400 S, težki 400—1100 S, žrebeta 150—200 S), 35 volov (0.80—0.90), 613 prašičev (vigredni 1.70—1.90).

Št. Vid v Podjuni. (Roparski napad.) Ko smo šli 24. oktobra zjutraj na sejem v Celovec, smo našli v gozdu v Kamenski gori moški klub. Ker je bilo dan prej pri nas žegnanje, se nam to ni zdelo čudno. Pozneje smo izvedeli, da stvar le ni bila tako nedolžna. Okrog polnoči se je vračal domov v Ročiče mizar Franc Tratar. Pridružil se mu je neznanec in ga pro-

sil za 1 S. Ni ga dobil, zato pa mu je segel v žep. Pa je bil Tratar močnejši, ga vrgel na tla in zbežal. Pri tem se je zaletel v drevo in padel. Že je bil napadalec pri njemu, ga udaril s kolom po glavi in odnesel okrog 100 S. Pravi, da sta bila dva. Napadalcu so na sledi. Menda je zvečer opazoval pri Viltižniku ljudi in natančno vedel, kje ima g. Tratar svoj denar. — Isti dan zvečer je bilo pri Viltižniku ukradeno popolnoma novo kolo Pavleževemu hlapcu. Da žegnanje ni minulo brez pretepa, je povsem jasno. Tudi pri nas so se že vgnedili ameriški običaji. Previdnost je ponoči potrebna predvsem onemu, ki ima kaj denarja s seboj. Teh je seveda prav malo.

Kotmaraves. (Smrt.) V visoki starosti je umrla gospa Neža Mente, mati domačega č. župnika. Doma iz Mežice je bila žena višjega uradnika pri rudokopu, živela dalje časa v Železni Kapli, bila mati devetih otrok, od katerih jih živi sedem in so v dobrih službah. Odkar je č. Mente postal kotmirški župnik, je bivala pri njem v veselje sina in hčerke in spoštovana od vseh. Umrla je v petek, dne 28. m. m. in bila pokopana ob številni udeležbi iz Kotmarevasi in Vetrinja. Kondukt je vodil č. dekan Singer ob asistenci čč. Starca in Mussgerja in treh drugih duhovnikov. Pevski zbor ji je zapel v slovo „Vigred“. N. p. v. m.

Koroški drobiž: Dne 10. novembra se vrši ob 9. uri dop. v celovski artiljerijski kosarni javna dražba erarnih konj (13). — V noči na 13. november vozi iz Beljaka preko Celovca na Dunaj poseben vlak z znižano vozno ceno 16 (iz Beljaka) 15 šil. (iz Celovca) tja in nazaj. Prijave pri podružnici prometnega urada v Celovcu ali v banki Stage v Beljaku. — V nedeljo, dne 30. m. m. se je vršilo pri Sandwirtu v Celovcu veliko vsenemško zborovanje v znamenju protesta proti zatiranju Nemcev na Češkem. Izzvenelo je v izjavo solidarnosti z vsemi obmejnimi in manjšinskimi Nemci. — Na celovski gimnaziji so ustanovili podružnico Súdmarke. Delokrog je očitno dovolj. — Nationalsocialist Wuthe, ki je poneveril v zavarovalnici koroških nastavlencev 43.000 šil., je bil obsojen na dve in pol leti težke ječe. — Beljaško sodišče je te dni sodilo krivce porušene nove zgradbe policijske kosarne v Beljaku. Inž. Ribitsch je dobil 3 mesece, dvorni svetnik Gunzer in gradbeni mojster Hofbauer 2 meseca ječe pogojno. — Iz velikovške ječe sta udrli Erich Tscheber in Vincenz Christian. — Peter Sapotnig, šofer rodem z Djekš, je bil te dni zaradi poizkusa težke telesne poškodbe, nasilnosti in žaljenja varnostnih organov obsojen na 8 mesecev težke ječe. — Zidarski pomočnik Janez Kofler iz Št. Petra pri Celovcu je ustrelil svojo ločeno ženo, ker se ni hotela vrniti k otrokom. — Neznanci so vlomili v Temperlovo gostilno pri Grabštanju in odnesli blaga v vrednosti 100 šil. — Na Trebinji pri Št. Ilju je umrla Franca Pinterič, mati Filipa Pinterič, trgovca v Škofičah. — V Podgorjah v Rožu je umrl trgovec Franc Schuster iz znane Mačkove družine na Tešinji pri Št. Jakobu. Družina je nekoč slovela po Rožu. — Umrl je tajnik grebinjske občine Florijan Druck.

NAŠA PROSVETA

Dom sreče.

Družina je majhna država, sladka država, iz katere smo izšli, v katero smo vsikdar pristojni s pravo državljsko pravico. V njej smo izpregledali in prvič izgovorili materno besedo. Ni ga človeka, ki ne bi vedel, kaj je spomin iz mladosti in kaj je nežna materna roka. Topli dih, s katerim je blažila naša mati rano, kadar smo se vrezali, je bil neizrečeno sladki vonj ljubezni. Take ljubezni ne srečaš nikjer in nikoli več. Takrat smo prvič zaznali krasoto prirode okoli nas in tedaj je bila priroda najlepša.

Sodobni ljudje se potegujejo za državljske in deželanske pravice in mi pomilujemo one, ki so brez takih pravic. A sami smo pomilovanja vredni, ča se ne potegujemo za pravico in dolžnost v najmanjši državi — v družini. Ni celega človeka brez družine!

V majhni državi družine je oče ministrski predsednik, otroci so podaniki, mati vodi notranje zadeve, a je zraven ministrica za vero, pravosodje, prosveto in zdravje. Biti

član take države se pravi: uživati vse sinovske pravice, biti ljubljene sin, biti ljubljena hčerka, z ljubeznijo vsejana in varovana.

Neizrečen dar je, imeti dobre stariše. Otroci, ki nimajo dobrih starišev, so kakor sirote brez očeta in matere, katere potiskajo po sirotiščih in drugih zavodih. Nikoli niso tako zdravi, krepki, veseli in duševno razviti kakor oni, ki jih je hranila ljubezen starišev. Družina oplemeniti svoje člane na poseben način. Nj boljše šole za potrpežljivost kot je družba starišev, bratov in sester. Družina je šola ljubezni, pravičnosti, tu se vzgaja vest, ki jo bodo čutili otroci do soljudi. Otrok se uči pri materi delati dobro in misliti o svojem bližnjem le dobro, uči se usmiljenja do ponižanih in trpečih.

Družina je izhodjšče novega rodu. To je skupno srce, odkoder zažive nova mlada srca. Kakršna družina, taki otroci. Rusija je zrušila mlado državo družine, zato je pokopala svojo bodočnost; zakaj velika država naj ne ruši malih. Družina-državica ima svoje večne pravice. Prva njena pravica je, da sme svobodno živeti in vzgajati svoje potomstvo po verskih in narodnih načelih. Prva zapoved, ki se tiče odnosa izmed ljudi, da je Bog, ko ukazuje, naj otroci spoštujejo svoje stariše. Potemtakem jih mora tudi država spoštovati in starši imajo pravico zahtevati od države, da jim pusti vrhovno skrb nad otroki. In to je čisto naravno, zakaj nihče ne more otrok bolj ljubiti in razumeti, kakor stariši. Ne more torej nihče reči: družina je brez pomena; iz družine ni privrela kri in moč naroda. Kje vendar vre več veselja kot v družini; nikjer Bog ni pokazal tolike radodarnosti kot v blagoslovljenih družinah.

Družina drži vse stebre države. Mati sama jih drži tri. Mati božja drži tri vogle velike božje cerkve. Tako je ta velika bogočloveška država ena sama velika družina, kjer je oče Bog mati je Marija, a podaniki vse človeštvo in nebeščanstvo. Vprav zato ima majhna družina veliko dostojanstvo, ker je edinica — celica — ogromne božje občine. Življenje v družinah ima nadnaravni smoter. Kako bo šel sleherni človek proti končnemu cilju, mu daje v glavnem smer družina. Ta smer vodi k Njemu, brez katerega je nesmiselno se roditi in tolike žrtve nositi.

Smrtna kosa v vrstah slovenskih kulturnih delavcev. V petek, dne 21. oktobra je umrl v Ljubljani slovenski pesnik, prevajalec in kritik **Anton Funtek**. Bil je do l. 1925 profesor na učiteljski in nato živel v pokoju. Trajne so njegove zasluge za naš jezik, za slovensko knjigo, za gledališče, za slovensko kulturo. Njegove pesmi so miselno bogate in dovršene, znani pa so predvsem njegovi prevodi „Zlatorog“, „Kralj Lear“, „Faust“, „Potopljeni zvon“, prevodi opernih tekstov in drugo. Bil je globoko izobražen mož in užival splošno spoštovanje. V slovenski kulturni zgodovini mu ostane častno mesto. — V torek, dne 25. oktobra pa je umrl v Ljubljani slovenski pisatelj **Fran Milčinski**. Bil je ljubljene slovenske mladine, kateri je podaril toliko lepih pravljic, bil obenem največji dosedanji slovenski humorist in nadvse priljubljeni predavatelj v ljubljanskem radiju. Tudi naše koroške družine, ki so v srečni posesti radio-aparata, so z največjim veseljem poslušale zanimive historije, s katerimi je znal mlado in staro zabavati neprekosljivi Milčinski. Po poklicu je bil jurist in prisednik najvišjega sodišča za Slovenjo, kot upokojeni dvorni svetnik pa je otvoril lastno odvetniško pisarno. Prirojena bistroumnost ga je usposobila za slovenskega pisatelja. Dobro je poznal življenje, in to poznanje podal v nešteti svojih delih. Mohorjeva družba je izdala njegove „Ptički brez gnezda“, to pretresljivo sliko zapuščenih predmestnih mladine. Milčinski je odkril svet slovenske narodne pripovedke, njegove „Pravljice“ in „Tolovaj Mataj“ pozna tudi naša mladina. Uspeh je imel kot mladinski dramatik, „Volkašin“, „Mogočni prstan“ i. dr. so njegova dramska mladinska dela. Pisatelj, kakor je bil Milčinski, je redke tudi med drugimi narodi in Slovenci ga bomo v sedanjih časih močno pogrešali. Najbolj ga bo pogrešala slovenska mladina, kateri je podaril najlepše, kar sta ustvarila njegov veliki um in njegov vedri značaj.

Št. Jakob v Rožu. Naše prosvetno društvo je predzadnje oktobersko nedeljo priredilo svoj drugi mesečni sestanek jesenske sezone. Č. dekan Šenk so nam podali življenjepis šentjakobskega rojaka profesorja Ahaclja, moža, ki je bil med prvimi na naši kulturni ledini. Sledila sta dva prizora, deklamacije in končno je podal tajnik par navodil za bodoče društveno delo. Sodeloval je tudi domači pevski zbor. Udeležba je bila izredno dobra in je dala močno vzpodbudo, da započeto delo čvrsto nadaljujemo. — Dobro, mladi Šentjakobčani! Tudi druga društva vas bodo posnemala v vašem navdušenju za zdravo prosveto! tj.

Št. Primož v Podjuni. (Prireditev.) Naše izobraževalno društvo nam hoče v nedeljo, dne 13. t. m. zopet nuditi zabaven popoldan. Pri Voglu priredi ob 3. uri zgodovinsko igro s petjem: „Dimež, strah kranjske dežele“, ki se igra prvič na Koroškem. Pri igri sodelujejo najboljši pevci, nastopi pa tudi društveni moški pevski zbor. Za zaključek se predstavi še „Piskrovez“.

4. božja zapoved: Spoštuj očeta in mater! Spoštuj tudi jezik, zemljo in dom, ki si ga prejel od očeta in matere!

GOSPODARSKI VESTNIK

Položaj lesne trgovine.

Najhuje prizadeta od sedanje krize je lesna trgovina. Ne samo v Avstriji, tudi v vseh ostalih državah, katerih trgovinska bilanca je imela v lesnem izvozu močno aktivno postavko, pomeni izpad tovrstnih dohodkov močno obremenitev gospodarskega položaja. Državam se godi kot kmetijam, ki so si prej zamogle pomagati v zagatah z lesom in morajo zdaj prisiljene skrčiti svoje izdatke ali se zadolžiti.

Tak je položaj na lesnem trgu: na žagah je sicer še stavbenega lesa, malo pa mizarškega. Žage ne kupujejo okroglega lesa niti za sedanjo nizko ceno, nad 80% vseh žag stoji in cela vrsta ostalih je tik pred zastojem. „Drauland“ je obratovanje izožila in skrčila, „Norica“ je likvidirala. Cena lesu je padla v zadnjih dveh letih za polovico in zato je vsa lesna industrija, ki je obratovala s posojilom, v izredni finančni zagati, ker ne more več plačevati niti obresti. Izvoz rezanega lesa je onemogočen vsled uvedbe 23% valutnega doplačila k vozarini, podvojeni blagovno-prometni davek se je zvišal pri okroglem lesu za 3—4 šil., pri rezanem lesu za 6 šil.

Izvoz rezanega lesa v Italijo se je uknil, ker je Italija prepovedala medsebojno obratovanje italijanskih in avstrijskih trgovcev. Sicer pa so Italijani plačevali itak najnižje cene. Nemčija ne uvaža niti več zgornje-avstrijskega, solnograškega in tirolskega blaga, ker je bila z zadnjo trgovinsko pogodbo carina zvišana na 6 mark za kubični meter. Trgovina z Francijo pride le malo v poštev. Švica začena po novih trgovinskih odnošajih kupovati les tudi od južnonemškega konkurenta, Ogrska je svoj lesni uvoz iz Avstrije kontingentirala. V tuzemstvu pada cena stavbenemu lesu, dočim drži mizarški svojo višino. Okrogli les notira na oddajni postaji za 10 cm naprej 14—20 šil., mecesnovi hlodi od 20 cm naprej 20—24.

Vendar bi bila ocena položaja enostranska, če bi hoteli gledati samo senčne strani sedanjih razmer. Na drugi strani je dejstvo, da bi bile posledice nadaljevanja pred- in po-vojne lesne konjunktore za državo in narod naravnost katastrofalne, ker bi se bilo sekalo gozdove v toliki meri kot v konjunktornih letih. Posledice bi bile tem hujše, ker bi jih občutili šele mladi gospodarji, ki bi prevzemali posestva s posekanimi gozdovi in bili prisiljeni počakati cela desetletja, da bi jim zopet zarastli. Predvsem v kmetijstvu se mora brezobzirno gospodarstvo enega posestnika maščevati na nasledniku. Brezobzirnost v gospodarstvu pa tiči danes globoko v nas vseh!

Položaj avstrijske industrije in trgovine. Narodna banka je podala pregled položaja in-

dustrije in trgovine za september, ki je ostal tudi za mesec oktober skoroda neizpremenjen. Povpraševanje po premoju pojenjuje, industrija ga kupuje v trajno enakih skrčenih količinah. Malenkostno več se izdeluje surovega železa in jekla. Kmetijski stroji ne najdejo kupca, nekoliko živahnejši je avto-trg, več se je prodalo tudi motornih koles, medtem ko se navadnih koles le malo kupuje. Cene na trgu za usnje so ostale iste, tovarne izvršujejo naročila izza dunajskega velesejma. Industrija čevljev razmeroma živahno obratuje.

Celovski trg 27. oktobra: Pšenica 33—35, rž 23—25, ječmen 18—22, oves 17—18, ajda 21—23, koruza 17—24, sladko seno 10—12, krompir 12—15, goveja mast 5—6, sirovo maslo 4.00—5.20, prekajena slanina 4.—, svinjska mast 2.80—3.00, smetana 2.40—4.00, mleko 40—42. Plemenska živina 80—1.10, klavna 80, prašiči 1.90.

DRUŠTVENI VESTNIK

Petletnica slovenskega krožka na Dunaju. Ob priliki petletnega obstoja „Slovenskega krožka na Dunaju“ se bo vršila v nedeljo dne 6. novembra v hotelu Fuchs, XV., Mariahilferstrasse 138, ob 8. uri zvečer, proslava tega jubileja s pestrim sporedom, na katerem nastopi meddrugim tudi častni predsednik gosp. Andrej Gabršček kot slavnosti govornik. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zahvala.

Globoko potrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nam je 24. oktobra 1932 umrla v zavodu sv. Josipa v Sarajevu po dolgi bolezni naša pristrčno ljubljena sestra

Pavlina z. s. M. Benigna Trampuš

iz reda „Hčerka božje ljubavi“, v najlepši mladosti 24 let.

Pogreb predrage pokojnice se je vršil 26. oktobra t. l. na sestriškem pokopališču na Betaniji pri Sarajevu.

Našo nepozabno sestrico priporočamo vsem, ki so jo poznali, v pobožen spomin!

123 Dob pri Pliberku, dne 28. oktobra 1932.

**Žaljuča Božičeva
mat. bratje in sestre.**

Izšla je Blasnikova VELIKA PRATIKA

za navadno leto 1933
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obrajan.

V „VELIKI PRATIKI“ najdeš vse, kar človek potrebuje sak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevnimi znamenji; — solčne in lunine mrke; — lunine spreembe; vse seje na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brejosti živine; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznaki predmetov, ki jih rabi kmetovalec in žena v hiši. — Cena 5 Din.

„VELIKA PRATIKA“ se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pisмено pri založniku: **tiskarni J. Blasnika nasl. d. d. v Ljubljani.** Dobi se tudi v upravi našega lista.

119

Vabilo.

Izobraževalno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni uprizeri v nedeljo, dne 13. novembra 1932 ob 3. uri popoldne pri Voglu v Št. Primožu v Podjuni

Dimež, strah kranjske dežele,

zgodovinska igra s petjem v šestih slikah.

Igra se prvič na Koroškem.

Sodeluje društveni moški pevski zbor pod vodstvom g. Andreja Mičaja.

Nazadnje se predstavi še

Piskrovez.

Vstopnina znatno znižana.

Vse prijazno vabi

120
ODBOR.

Poceni kredite za vse vrste in stanove od 500 do 2000 S. ev. več kmetu, trgovcu, nameštencu, uradniku, delavcu, brez provizije, neodpovedljivo, dolgoročno, poceni. Dalje krediti v okvirju naše mladinske pomoči v svrhu dovršitve študij, ustvaritve eksistence itd. Za vsakogar dosegljivo. Najtopleje priporočeno po visoko stoječih osebnostih. Mnogo zahvalnih pisem. Alpenländische Kredithilfe, reg. Gen. m. b. H., Salzburg, Baderg. 4. Povratno poštino. Povsod iščemo sotrudnike. 121

Zavarovalni uradniki najdejo priložnost, da zdatno povečajo svoj zaslužek s tem, da prevzamejo veliko mladinsko zadevo, ki jo priporočajo visoko stoječe osebnosti. Dopisi pod „Leichter Verdienst“ na Ann. Exp. Jörg Hammerer, Salzburg, Judeng. 122

Najboljše originalne Diabolo

Posnemalnice
Ročne mlekarne

Pinje

Brzoparilnice

Pralne kotle

Stroje za šivanje

Sode za gnojnico

Sesalke za gnojnico

Štedilnike

Mline in stiskalnice
za sadje

Zastopniki:

za Podjuno: Josef Zirgoj, Globasnitz 16. Gregor Haller, Goritschach 32.

za Rož: Anton Sušič, Feistritz im Rosental. Friedrich Ogris, Gupf, Post St. Margarethen. Jakob Leitner, Maria Elend.

za Zillo: Georg Melchior, Feistritz a. d. Gail.

Kupite samo pri:

Diabolo-Separator, Wien XII., Wienerbergstr. 31

ZAHTEVAJTE CENIKE IN PROSPEKTE!

Diabolo zastopniki povsod

117